

הנדון: הצעת חוק "העברת כרטיס טיסה מנוסע לנוסע"

הרינו להציע בזאת את הצעת החוק שבנדון (טיוטת ההצעה מצורפת בהמשך), שמטרתה להסדיר את המצב הנורמטיבי בישראל בנושא של העברת כרטיס טיסה מנוסע לנוסע, תוך שמירה על הוגנות וסבירות, על מנת שנוסע שרכש כרטיס יהא רשאי להעבירו כרצונו ובאופן חופשי, מבלי להידרש לשלם על כך "דמי שינוי" מופרזים ובלתי פרופורציונליים כפי שנדרש לשלם כיום ללא כל הצדקה, תוך פגיעה בקניינו הפרטי ובניגוד לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו¹.

הצעת חוק זו מוגשת על-ידי מר דוד מלובני² ועורך דין אהוד פאי³, בעלי ידע וניסיון רב בתחום דיני התעופה, אשר נתקלו באין ספור מקרים של נוסעים אשר נאלצו להתמודד מול חברות תעופה שונות בנושא זה, כמו גם לשלם בעל כורחם סכומי עתק אך ורק לצורך העברת כרטיס טיסתם.

דברי הסבר:

1. נוסעים אשר רכשו כרטיס טיסה ומבקשים לאחר מכן להעבירו לנוסע אחר, נדרשים לא אחת על-ידי חברות התעופה לשלם "דמי שינוי" בסכומים של מאות ועד אלפי שקלים. כתוצאה מכך, נאלצים הנוסעים לבחור בין אם לשלם תשלום זה לחברות התעופה על מנת להעביר את כרטיס הטיסה לנוסע אחר ובין אם לטוס בעל כורחם, אף אם הדבר משבש את תכניותיהם.

לחילופין, נאלצים הנוסעים לבטל את כרטיס הטיסה ולשאת במלוא התמורה ששילמו עבורו לשווא, שכן ישנם מקרים רבים בהם חברות התעופה אוסרות לגמרי על העברת כרטיס טיסה מנוסע לנוסע, בו בעת שהן מוכרות את אותו כרטיס טיסה שבוטל לנוסע אחר, ובכך הן מרוויחות הלכה למעשה - כפל תמורה עבור כרטיס טיסה אחד, לאותו מושב באותה טיסה.

2. עבור דמי שינוי מופרזים אלה, גורפות חברות התעופה מדי שנה רווחים של מיליוני שקלים על חשבונם של הנוסעים, **מבלי לספק להם בפועל כל שירות או תמורה על כך.**

3. כך לצורך דוגמה, נוסע אשר רכש כרטיס טיסה בסכום של \$1,000 ומבקש לאחר כשבועיים להעבירו לאחיו, נדרש לשלם אך ורק עבור "דמי שינוי" סכום של כ-**\$700**. במצב זה, חברת התעופה תקבל עבור הכרטיס באותו מושב וטיסה תמורה בסך \$1,700, בעוד שעבור \$700 הנוסעים היא לא תספק בפועל כל תמורה או שירות, למעט שירות אדמיניסטרטיבי של שינוי שם הנוסע, עבורו ניתן לגבות תשלום סמלי בסך של עשרות דולרים לכל היותר.

4. לחילופין, במידה וחברת התעופה מנעה מהנוסע להעביר את הכרטיס לנוסע אחר, ובשל כך הנוסע לא הגיע בפועל לטיסה, הרי שחברת התעופה תמכור את המושב שלו בטיסה לנוסע אחר, ובכך תקבל תמורה כפולה, למרות שגם במקרה זה היא אינה מספקת כל שירות נוסף על כך.

¹ סעיף 3 לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו שכתרתו: "שמירה על הקניין" קובע: "אין פוגעים בקניינו של אדם".
² מר דוד מלובני, הנו איש עסקים אשר הקים וולונטרית עמותה הרשומה בארה"ב בשם IATPA (ארגון קהילת נוסעים בתעבורה אווירית), הפועלת בין היתר, לטובת קידום זכויות הנוסעים בתעבורה אווירית בכל העולם.
³ עורך דין אהוד פאי, מתמחה בתחום של דיני התעופה, ובעל תואר ראשון במשפטים ותואר שני במדיניות ציבורית.

5. כך לדוגמה, בני זוג רכשו מחברת תעופה 9 חודשים מראש כרטיסי טיסה למקסיקו, בעלות של מעל \$1,000 לכרטיס. ברם, לאחר כחודשיים הם נפרדו ולכן הם פנו אל חברת התעופה, חצי שנה לפני מועד הטיסה, וביקשו להעביר את כרטיס הטיסה של הגבר אל בתה של האישה. אולם חברת התעופה סירבה לבקשתם בטענה כי כרטיסי הטיסה שרכשו אינם ניתנים להעברה.

במצב דברים זה, הן הגבר והן האישה לא יממשו את כרטיסי הטיסה, מאחר ואין בכוונתם לטוס ביחד או בנפרד, ולכן כל אחד מהם יאלץ להפסיד בפועל אלפי שקלים, בעוד שחברת התעופה תמכור את כרטיסי הטיסה שלהם לנוסעים אחרים, ובכך תקבל תמורה כפולה.

6. **מצב זה אינו מתקבל על הדעת ומחייב שינוי, משום שהוא פוגע בעקרונות הסבירות וההוגנות, כמו גם בזכות קניינו הפרטית של האזרח במסגרת שוק חופשי.** שכן, כאשר אזרח רוכש כרטיס טיסה מחברת התעופה, הופך אותו כרטיס טיסה להיות שלו, קרי, לקניינו הפרטי.

לצורך הדוגמה, אזרח הרוכש חדר במלון או מכשיר פלאפון או כרטיס לקולנוע, רשאי להעבירם למי שיחפוץ, מבלי לשלם על כך סכומי עתק. שכן המדובר בקניינו הפרטי, ולכן הוא רשאי להעבירו כראות עיניו, ולא ניתן להגביל זכות זו, כפי שעושות כיום חברות התעופה כיום.

7. יוער, כי ככל וחברות התעופה היו מאפשרות לנוסע להעביר את כרטיסו לנוסע אחר ללא תשלום דמי שינוי מופרזים (אלא עבור תשלום סמלי), לא היו הן ניזוקות מכך בשום צורה שהיא, שכן חברות התעופה עדין מקבלות את אותה תמורה בדיוק ששולמה להן עבור אותו כרטיס טיסה.

המצב הקיים:

8. נכון להיום הדין הקיים בישראל אינו מסדיר נושא של העברת כרטיס מנוסע לנוסע. אומנם חברות התעופה כפופות לכאורה לחוקי יאט"א (ארגון חברות התעופה הבינלאומי), ברם מדובר בארגון וולונטרי שחוקיו אינם מחייבים בפועל את חברות התעופה, בעוד שמטרתו העיקרית של ארגון זה היא לסייע לחברות התעופה לקיים בינן לבין עצמן - תחרות הוגנת ואחידות מחירים.

9. כתוצאה מכך הנוסעים, אשר אין ביכולתם ברוב המקרים להתמודד עם חוקי התעופה הבינלאומיים אשר אין ספק כי אינם ברורים וידועים לאזרח הסביר, נאלצים למצוא עצמם לעיתים קרובות תלויים אך ורק במדיניות של חברות התעופה השונות ונתונים תחת חסדיהם.

10. בפועל מרבית חברות התעופה מאפשרות לנוסעים לרכוש שני סוגי כרטיסים: (א) כרטיס טיסה ללא אפשרות להעברתו לנוסע אחר; (ב) כרטיס טיסה עם אפשרות להעברתו לנוסע אחר. ברם, פער המחירים בין סוגי כרטיסים אלה הנו משמעותי (לרוב מדובר בהבדל של מאות דולרים).

11. לאור זאת, מרבית הנוסעים נוטים שלא לרכוש כרטיס טיסה עם אפשרות להעברתו לנוסע אחר, בעוד שגם נוסעים אשר רכשו כרטיס עם אפשרות להעברתו, ידרשו לשלם סכומים בלתי סבירים אך ורק לצורך העברתו, ולמרות שאין כל סיבה מוצדקת לכך שחברות התעופה יגבו מהם סכומי כסף גדולים ו/או ימנעו מנוסע אשר רכש כרטיס ומסיבותיו האישיות לא יכול לעשות בו שימוש, להעביר את כרטיסו לנוסע אחר מבלי להפסיד את כספו לשווא.

12. בשל מצב בלתי סביר והגיוני זה, מוגשת הצעת החוק שלהלן.

הצעת חוק "העברת כרטיס טיסה מנוסע לנוסע", התשע"ו – 2016

1. בחוק זה –
- "הנוסע המקורי" – נוסע אשר הונפק על שמו כרטיס טיסה לטיסה של מפעיל הטיסה.
- "הנוסע החדש" – נוסע לו הועבר כרטיס הטיסה מהנוסע המקורי, בין בתמורה ובין ללא תמורה.
- "טיסה" – כל סוגי הטיסות הממריאות או הנוחתות מתחומי מדינת ישראל או אליה, לרבות טיסה הכוללת חניית ביניים.
- "כרטיס טיסה" – אישור שהנפיק מפעיל הטיסה בדבר התחייבות להטיס נוסע.
- "מפעיל טיסה" – מפעיל כלי טיס לשם הובלת נוסעים וכבודתם, בתמורה, ממדינת ישראל או אליה.
- "מחיר כרטיס הטיסה" – התמורה ששילם הנוסע המקורי למפעיל הטיסה עבור כרטיס הטיסה.
- "דמי טיפול" – 2% ממחיר כרטיס הטיסה, אך לא יותר מסך של 100 ₪.
- "חניית ביניים" – שהות ביעד ביניים לשם טיסת המשך ליעד הסופי.
- "יעד סופי" – היעד הנקוב בכרטיס הטיסה בטיסה ישירה, או – בטיסה הכוללת חניית ביניים – היעד האחרון הנקוב בכרטיס הטיסה;
2. הנוסע המקורי יהא רשאי להעביר את כרטיס הטיסה אל הנוסע החדש, מכל סיבה שהיא, בכפוף לתנאים הבאים:
- 2.1. מתן הודעה בת 3 ימי עסקים לפחות ממועד הטיסה, באמצעות אתר האינטרנט של מפעיל הטיסה ובהתאם לאמור בסעיף 3.
- 2.2. תשלום דמי טיפול למפעיל הטיסה.
3. רצה הנוסע המקורי להעביר את כרטיס הטיסה, יהא עליו למלא טופס הודעת העברה באמצעות אתר האינטרנט של מפעיל הטיסה, בו יידרש למלא את מספר כרטיס הטיסה שבבעלותו, פרטיו המלאים ושל הנוסע החדש, ולצרף העתק דרכון שלו ושל הנוסע החדש.
4. בסיום מילוי הודעת העברה ובכפוף לתשלום דמי טיפול, ינפיק מפעיל הטיסה לנוסע המקורי אישור על העברת כרטיס הטיסה אל הנוסע החדש. אישור העברה זה בצירוף כרטיס הטיסה המקורי, יהווה הוכחה להעברת כרטיס הטיסה מהנוסע המקורי אל הנוסע החדש.
5. ככל וכרטיס הטיסה שבבעלות הנוסע המקורי כלל יותר מטיסה אחת אל היעד הסופי, יהא רשאי הנוסע המקורי להעביר את כרטיס הטיסה ביחס לטיסה מסוימת אל הנוסע החדש, ובלבד שכל הטיסות הופעלו על-ידי אותו מפעיל טיסה.
6. העביר הנוסע המקורי אל הנוסע החדש את כרטיס הטיסה, לא יהא רשאי הנוסע החדש להעביר את כרטיס הטיסה פעם נוספת.

הגדרות

תנאים

הודעת העברה

אישור העברה

מספר טיסות

העברה אחת